

PROJECTVERSLAG
INSPECTIEPROJECT
VERPLEGING EN
VERZORGING

A 795

Onderwerpen:

- . fysieke belasting
- . biologische agentia
- . agressie & geweld
- . bedrijfshulpverlening

Inspectieperiode 1 september 2006 tot en met 31 december 2006

Colofon

Arbeidsinspectie Den Haag	: 31 mei 2007
Projectnummer	: A 795
Inspectieonderwerpen	: fysieke belasting biologische agentia agressie & geweld bedrijfshulpverlening
AI-bedrijfstadirectie	: Dienstverlening
manager Strategie	: Johan Jol
landelijk projectleider	: Jacques van der Pols
landelijk projectsecretaris	: Fred van de Kamp
Voor vragen van de pers	: Ministerie van SZW afdeling Persvoorlichting 070-3335323
looptijd project	: 1.9. 2006 tot en met 31.12.2006
correspondentieadres:	: Arbeidsinspectie, kantoor Arnhem t.a.v.: F. van de Kamp Postbus 9018 6800 DX ARNHEM

Inhoudsopgave

Colofon	2
1. Voorwoord algemeen directeur.....	4
2. Aanleiding en doelstellingen	5
3. Omvang, opzet en onderwerpen van het inspectieproject.....	6
4. Projectresultaten.....	8
4.1 Generaliseerbaarheid	8
4.2 Totaal overzicht	8
4.3 Resultaten per inspectieonderwerp	9
4.3.1 Fysieke belasting	9
4.3.2 Biologische Agentia	9
4.3.3 Agressie & geweld	10
4.3.4 Bedrijfshulpverlening	11
4.4. inventarisatie specifieke onderwerpen.....	12
4.4.1 De arbobrochure.....	12
4.4.2. Stagiaires.....	12
4.4.3. Cytostatica.....	13
5. Conclusies, aanbevelingen en follow-up.....	14

1. Voorwoord algemeen directeur

De verpleeg- en verzorgingshuizen zijn in 2003 voor het laatst geïnspecteerd. Uit dat laatste inspectieproject was gebleken dat de naleving op Arbogebied in het algemeen vrij laag was. Bij 98% van de instellingen werden overtredingen geconstateerd. Weliswaar bleken veel instellingen zich bewust te zijn van de problematiek, maar de daadwerkelijke aanpak van de arbeidsrisico's liet veel te wensen over. Daarvoor bestond blijkbaar onvoldoende prioriteit. Het grote aantal overtredingen werd destijds als "zorgwekkend" gekenschetst.

Het nu uitgevoerde inspectieproject had tot doel om na te gaan in hoeverre de arbeidsomstandigheden, mede door de gezamenlijke inzet van sociale partners, ook daadwerkelijk en structureel verbeterd zijn.

De focus lag daarbij op de onderwerpen fysieke belasting, agressie & geweld en op de (lange termijn) risico's die zich voor kunnen doen als gevolg van blootstelling aan biologische agentia. Daarnaast is aandacht besteed aan het onderwerp bedrijfshulpverlening waarbij is gekeken of er *beleid* was ontwikkeld op dat terrein en of men ook *daadwerkelijk oefende*.

De keuze voor deze inspectie-onderwerpen was voor de instellingen geen verrassing. Begin 2006 is door de Arbeidsinspectie een arbobrochure Verpleging en verzorging uitgebracht en breed verspreid naar alle instellingen. Daarin was al een beschrijving opgenomen van de hierboven genoemde risico's die als meest markant voor deze sector worden beschouwd. Via deze brochure werden de branche en de betrokken instellingen gestimuleerd hun zelfwerkzaamheid op het terrein van arbeidsomstandigheden daadwerkelijk vorm te geven.

Het doet me genoeg te kunnen constateren dat de V&V instellingen voortvarend aan de slag zijn gegaan met het verbeteren van de arbeidsomstandigheden in hun organisaties. Hoewel vooral de borging van de structurele aanpak van de arbeidsomstandigheden nog steeds veel aandacht vraagt, blijkt uit de inspectieresultaten dat er wel vooruitgang is geboekt.

Het nodige materiaal is voorhanden, maar de concrete doorvertaling naar de werknemers op de afdelingen is een aspect waar de sector nog de nodige aandacht aan moet schenken.

Waar meer prioriteit aan gegeven moet worden is het houden van ontruimingsoefeningen in instellingen. Recente calamiteiten en onderzoeken van collega inspectiediensten tonen eveneens aan dat hier nog het nodige aan schort.

Naast (uiteraard) veel aandacht voor de cliënt/bewoner, zal in het werkoverleg ruimte gecreëerd moeten worden voor de concretisering en invoering van arbo-verbeteringen op de werkvloer.

Ik roep de sector op om, op de ingeslagen weg voort te gaan en op korte termijn met concrete plannen te komen om de aanwezige kennis en instrumenten tot op het niveau van de werkvloer tot gelding te laten komen. Mijn dienst zal via reguliere branche-overleggen dit proces nauwlettend blijven volgen; mocht blijken dat de aandacht verslapt dan zijn nieuwe inspecties niet uitgesloten.

Den Haag, 31 mei 2007

De algemeen directeur van de Arbeidsinspectie

dr. J.J.M. Uijlenbroek

2. Aanleiding en doelstellingen

Aanleiding

Het inspectieproject Verpleging & Verzorging 2006 is uitgevoerd in het kader van de meerjarenstrategie van de directie Publieke Dienstverlening. Na het laatste inspectieproject uit 2003 is aangegeven, dat na 2 à 3 jaar opnieuw zou worden geïnspecteerd. De resultaten waren destijds zodanig dat blijvende inspectieaandacht nodig werd geacht.

In deze branche hebben sociale partners geen convenant afgesloten, wel een CAO Arbeid & Gezondheid (2001-2004) en in aansluiting daarop een hoofdstuk "Arbeid en Gezondheid" in de CAO V&V (2006). Van daaruit is men aan de slag gegaan met het verbeteren van de arbeidsomstandigheden.

Voor de sector Verpleging & Verzorging heeft de Arbeidsinspectie begin 2006 een speciale arbobrochure uitgebracht, met daarin opgenomen de voor deze sector meest belangrijke arborisico's. In de brochure staat ook andere belangrijke informatie die betrekking heeft op de zelfwerkzaamheid bij de verbetering van arbeidsomstandigheden. Voordat de brochure definitief werd uitgebracht is deze – met medewerking van een aantal instellingen- uitvoerig getoetst tijdens een aantal pilot-inspecties. Met deze brochure zijn alle instellingen vooraf en tijdig nadrukkelijk geïnformeerd en gewezen op hun arbo-verantwoordelijkheden. Een van de doelstellingen van het project was ook na te gaan wat de impact van deze brochure is geweest op de zelfwerkzaamheid van de betrokken organisaties bij het aanpakken van de arbeidsomstandigheden. .

De volledige tekst van de brochure Verpleging & Verzorging (V&V) is te vinden op de website van de Arbeidsinspectie: www.arbeidsinspectie.nl

Inspectiedoelen/inspectievragen

Het inspectieproject in 2006 beoogde de naleving op het gebied van arbeidsomstandigheden te bevorderen en het aantal tekortkomingen te reduceren. Daarbij werden tevens de volgende check-vragen en uitgangspunten geformuleerd:

1. Zijn de resultaten van het inspectieproject uit 2003 door de branche en de instellingen zodanig opgepakt, dat van een substantiële verbetering van de naleving sprake is.
2. Heeft de toegezonden brochure tot de gewenste zelfwerkzaamheid geleid van V&V-instellingen;
3. Daar waar nog steeds overtredingen worden geconstateerd zal gehandhaafd worden. Dat houdt tevens in dat bij recidive (binnen 4 jaar dezelfde overtreding) direct een boete zal worden aangezegd.

3. Omvang, opzet en onderwerpen van het inspectieproject

Omvang

Het inspectieproject werd uitgevoerd bij ruim 232 van de ruim 1600 instellingen waar in totaal zo'n 200.000 medewerkers werkzaam zijn.

Van de instellingen is een derde een combinatie van verpleging en verzorging (34%), ruim een kwart een combinatie van verpleging en verzorging met een thuiszorgfunctie (28%) en iets meer dan een kwart verzorgingshuizen (26%). Daarnaast zijn verpleeghuizen (8%) en andere zorginstellingen (4%) bezocht¹.

Er is gericht geïnspecteerd op afdelingen waar de problematiek met betrekking tot de inspectieonderwerpen ook daadwerkelijk aanwezig werd geacht.

De geplande looptijd van het inspectieproject was van 1 september 2006 tot en met 31 december 2006.

Opzet

Door het sturen van een vooraankondigingsbrief zijn de instellingen en hun ondernemingsraden geïnformeerd over het voorgenomen inspectieproject. Daarin was duidelijk verwoord wat de inspectieonderwerpen waren en op welke wijze er zou worden gehandhaafd.

Eveneens is vermeld dat overleg had plaatsgevonden met de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) en met sociale partners (ActiZ, Abvakabo en CNV).

De inspecties werden uitgevoerd op werkvloer-niveau in verschillende "risico"-afdelingen van de instelling. Belangrijk daarbij waren de contacten met de medewerkers. Een vertegenwoordiger van de Ondernemingsraad is in de gelegenheid gesteld om de inspecteurs bij hun inspectie te vergezellen. Na afloop werden de uitkomsten van de inspectie besproken met de directie van de instelling, gevolgd door een schriftelijke bevestiging per formele (handhavings-)brief.

Onderwerpen

De inspectieonderwerpen waren:

1. Fysieke belasting

Dit risico geldt algemeen als grootste ziekmaker binnen deze sector. Er is voor gekozen om de inspecties te richten op de medewerkers die zorg verlenen aan die bewoners, die de meest zware zorg verleend krijgen.

Tijdens de inspectie werd primair gekeken of men het ontwikkelde beleid om de fysieke belasting te verminderen ook daadwerkelijk hanteerde. Bijvoorbeeld door het gebruik van een "Tilthermometer", die concreet aangeeft welke (hulp-)middelen nodig zijn. Verder werd geïnspecteerd op de beschikbaarheid van (hulp-)middelen en het juiste gebruik daarvan.

2. Biologische agentia

Het inspectieproject richtte zich hierbij op de bloedoverdraagbare agentia zoals de virussen hepatitis B, C en HIV, en de inspectieonderwerpen prikaccidenten-beleid, postexpositie protocol en vaccinatie (tegen hepatitis B). Daaraan gerelateerd zijn zonnodig eveneens de risico-inventarisatie en -evaluatie, het geven van voorlichting en onderricht en het houden van toezicht aan de orde gesteld.

De focus in dit inspectieproject lag bij de functies waarbij verplegende en verzorgende werkzaamheden zijn uitgevoerd. Het personeel in de ondersteunende diensten is in dit project *niet* meegenomen.

¹ Tot de 'andere' zorginstellingen behoren (particuliere) woon-/ zorgvoorzieningen.

Eveneens is nagegaan, conform afspraak met VWS, in hoeverre stagiaires, al beschermd aan het werk gaan (de vaccinatie dus al tijdig hebben aangeboden gekregen).

3. **Bedrijfshulpverlening**

De concrete invulling van de Bedrijfshulpverlening is in organisaties met niet-zelfredzame personen een potentieel gevaar. Daarom is in dit inspectieproject ook hieraan aandacht besteed, waarbij gekeken is of het onderwerp goed in de RIE en PvA staat vermeld en of er concreet ontruimingsoefeningen worden gehouden.

4. **Agressie en geweld**

Werknemers worden de afgelopen jaren steeds meer geconfronteerd met intimiderend en agressief gedrag van cliënten/bewoners en publiek. Vooral in de gezondheidszorg hebben medewerkers last van problemen op het gebied van ongewenste omgangsvormen op het werk. De problemen met betrekking tot agressie en geweld zijn onderkend door de sociale partners in deze sector.

Nagegaan is of de beoogde aanpak ook is doorgedrongen tot op de werkvloer.

5. **Cytostatica**

Om meer inzicht te verkrijgen in de problematiek van het onderwerp **omgaan met cytostatica** in deze specifieke sector is besloten dat de Arbeidsinspectie de stand van zaken via monitoring eerst zou gaan inventariseren. Daarbij ging het om een tweetal vragen:

1. hoeveel bewoners worden behandeld met een cytostaticum en
2. in hoeverre is men bekend met de in acht te nemen maatregelen.

4. Projectresultaten

4.1 Generaliseerbaarheid

De resultaten van dit project geven een goede indicatie van hoe het, wat betreft de geïnspecteerde onderwerpen, gesteld is in deze sector.

In dit project zijn ook vragen aan werknemers gesteld, toegespitst op het onderwerp agressie en geweld. De antwoorden op die vragen geven een goed inzicht in welke mate werknemers in deze sector de afgelopen twee jaar te maken hebben gehad met verschillende vormen van agressie en geweld, of ze training/ instructie op dit gebied gekregen hebben, of ze incidenten melden en hoe het gesteld is met opvang en nazorg als ze te maken hebben gehad met incidenten. .

4.2 Totaal overzicht

Er zijn in totaal 232 instellingen van de ongeveer 1600 instellingen geïnspecteerd. Daarin begrepen instellingen uit 2003 waarbij toen de meeste overtredingen (meer dan 5) werden geconstateerd. Op basis van de resultaten kan gesteld worden dat de groep die 3 jaar geleden met de naleving achterbleef, een stevige inhaalslag heeft gemaakt.

Bij bijna alle locaties is geïnspecteerd op fysieke belasting, agressie en geweld, biologische agentia en bedrijfshulpverlening.

Bij de 232 instellingen hebben 256 inspecties plaatsgevonden. Van de 256 inspecties werden er:

* bij 61 inspecties geen overtredingen geconstateerd en werden er

* bij 195 inspecties wel overtredingen geconstateerd.

Van de geïnspecteerde instellingen kan gesteld worden dat 25% de wet goed naleeft (geen overtredingen), dat er bij 50% van de instellingen gemiddeld weinig overtredingen werden aangetroffen (maximaal 3 overtredingen) en dat het bij 25% met de naleving (nog) niet goed gesteld is (meer dan 3 overtredingen).

Van alle geconstateerde overtredingen (720) betrof:

- 33 % het onderwerp Biologische Agentia (*4 eisen, 182 waarschuwingen en 1 boeterapport*)
- 16 % het onderwerp Agressie & Geweld (*93 eisen*)
- 13 % het onderwerp Fysieke Belasting (*73 eisen en 2 waarschuwingen*)
- 11 % het onderwerp Bedrijfshulpverlening (*42 eisen en 18 waarschuwingen*)

De overige overtredingen hadden betrekking op:

- het ontbreken of onvolledig zijn van Voorlichting & Onderricht (*17%*)
- het onvolledig zijn van de RIE en het Plan van Aanpak (*7%*)
- overig (*3%*)

Dit resulteerde in totaal 227 formele handhavingsbrieven (98 waarschuwingsbrieven, 129 eisen) die zijn verzonden naar de 195 instellingen met tekortkomingen (in een aantal gevallen dus 2 brieven per instelling). Naar de overige 61 instellingen werden afhandelingsbrieven gestuurd waarin aangegeven werd dat er –op de geïnspecteerde onderwerpen- geen formele overtredingen zijn geconstateerd.

4.3 Resultaten per inspectieonderwerp

4.3.1 Fysieke belasting

Met betrekking tot de invulling van het onderwerp Fysieke Belasting is geconstateerd dat men zich nog onvoldoende rekenschap gaf van de risico's van overbelasting.

Die overtredingen hadden betrekking op:

- het niet toepassen van de Tilthermometer;
- het niet goed beoordelen van de situatie;
- het niet volledig zijn van de RIE;
- het niet voldoende zijn van de Voorlichting & Onderricht.

Er is geconstateerd dat er wel aandacht is voor de vermindering van de fysieke belasting, maar dat de beoordeling van de fysieke belasting met behulp van een Tilthermometer en de concrete inzet van hulpmiddelen nog de nodige inzet vraagt.

Een positief punt daarbij is dat steeds meer overgegaan wordt tot het aanstellen van zogeheten ergocoaches.

Een belemmering bij de goede invulling van de vermindering van de fysieke belasting wordt veroorzaakt door het nog moeten werken in oude gebouwen, met bijvoorbeeld te kleine ruimtes. Dat biedt slechts beperkte mogelijkheden. In deze situaties is gefocust op een "next best" oplossing.

Het is belangrijk om navolging te geven aan goede praktijkvoorbeelden, daar kan de brancheorganisatie een leidende rol in spelen.

4.3.2 Biologische Agentia

Het blijft van belang om goede aandacht te blijven geven aan de risico's die verbonden zijn met blootstelling aan biologische agentia.

Hoewel de branche een goede opzet heeft gemaakt is dat nog niet geheel "doorgesijpeld" naar de werkvloer.

De geconstateerde overtredingen hadden betrekking op:

- het onvoldoende geven van voorlichting en onderricht aan medewerkers
- het niet ter beschikking stellen van vaccinaties
- het niet beperken van de gevaren, bijv. door het ontbreken van naaldcontainers
- het niet uitvoeren van blootstellingsbeoordelingen als basis voor te nemen maatregelen

Punt van aandacht blijft het actueel zijn en houden van de RIE/PvA op dit onderwerp.

Verder zal aan de bewustwording van de gevaren/risico's die samenhangen met blootstelling aan biologische agentia nog meer aandacht gegeven moeten worden. Tijdens de inspecties op de werkvloer bleek dat nog onvoldoende te zijn.

In veel gevallen ontbraken op afdelingen nog de naaldcontainers.

Er is geen goed beeld verkregen van het aanwezig zijn van een prikaccidenten-beleid en een Post-Expositie-Protocol (PEP).

Uit de verzamelde monitorgegevens blijkt dat ruim een derde van de instellingen (40%) geen gebruik van veilige naaldsystemen². Dit percentage ligt hoger bij grotere instellingen.

In hoofdstuk 4.4.2. wordt nader ingegaan op de verzamelde gegevens met betrekking tot stagiaires.

² Bij 210 instellingen zijn monitorgegevens verzameld.

4.3.3 Agressie & geweld

Agressie & geweld (ongewenste omgangsvormen) komt ook in deze sector steeds meer voor. Een knelpunt is de onveiligheid die men ervaart door gebouwtechnische oorzaken (oude gebouwen), waardoor bijvoorbeeld alarmsystemen niet goed werken.

Medewerkers vinden nogal eens dat “het er bij hoort”. Dan is het lastig om medewerkers ervan te overtuigen dat ongewenst gedrag er niet bijhoort en dat daar iets aan gedaan kan worden. Goede training is daarbij essentieel.

Verhoudingsgewijs zijn de meeste overtredingen geconstateerd met betrekking tot het onderwerp Agressie & Geweld.

Het beleid Agressie & Geweld omvatte voor dit inspectieproject een 9-tal elementen, die aanwezig moeten zijn, wil er sprake zijn van een adequaat en goed ingevuld beleid.

Ondanks het gegeven dat men vaak wel met goede intenties aandacht aan Agressie & Geweld besteedde is vaak geconstateerd dat 1 of meerdere elementen (nog) ontbraken danwel nog niet geïmplementeerd waren.

De geconstateerde overtredingen (ontbrekende elementen) hadden veelal betrekking op het niet melden/registreren/analyseren van incidenten en op het ontbreken van voldoende voorlichting.

Verder hadden de overtredingen betrekking op het:

- ontbreken van een goede training
- ontbreken van adequate nazorg
- ontbreken van alarmsystemen + procedure
- niet voorhanden hebben van een goed protocol.

Door middel van een monitorvragenlijst is aan werknemers gevraagd hoe vaak bepaalde vormen van agressie en geweld de afgelopen twee jaar voorkwamen³. Er zijn 10 verschillende vormen onderscheiden⁴. De resultaten laten het volgende zien:

- 21% van de werknemers heeft **niet** te maken gehad met vormen van agressie en geweld
- 14% heeft **dagelijks** met één of meer vormen te maken gehad
- 24% heeft **wekelijks** met één of meer vormen te maken gehad
- 13% heeft **maandelijks** met één of meer vormen te maken gehad
- 13% heeft **ieder kwartaal** met één of meer vormen te maken gehad
- 15% heeft **jaarlijks** met één of meer vormen te maken gehad.

Gemiddeld zijn door de werknemers 4 verschillende vormen van agressie en geweld genoemd. Door oudere werknemers is relatief vaker aangegeven, dat ze niet te maken hebben gehad met vormen van agressie en geweld.

Als vormen van agressie en geweld zijn – in volgorde van belangrijkheid – genoemd:

- beledigen, uitschelden (61%)
- poging tot slaan, schoppen of kopstoot (51%), uitdagen (48%)
- bedreigen, intimideren (42%), spugen, duwen, trekken (41%), jennen, klieren (40%), slaan, schoppen, kopstoot (39%)
- dreigen met voorwerp (26%), vernielen, beschadigen voorwerpen (23%)
- andere vormen (4%)⁵

³ Er zijn bij 204 instellingen door 705 werknemers werknemersvragenlijsten ingevuld.

⁴ Namelijk negen verschillende vormen en een open antwoord categorie, overige’.

⁵ Genoemd zijn hier o.a. krabben/ bijten/ knijpen, seksuele intimidatie, diefstal/ insluiping, negeren, snauwen, vernielen van eigen zaken door bewoner en met rollator tegen benen aanrijden.

Bijna de helft van de werknemers gaf aan voorlichting (instructie/ training) op het gebied van vormen van agressie en geweld ontvangen te hebben.

- Meer dan driekwart van deze werknemers gaf aan dat in de instructie/ training ook het onderdeel 'hoe om te gaan' met de klanten die zich verdacht/ ongewenst/ agressief/gewelddadig gedragen of op het punt staan iets te stelen (of iets gestolen hebben) aan de orde is gekomen
- meer dan driekwart van deze werknemers gaf aan dat tijdens de instructie/ training ook de mogelijke persoonlijke gevolgen van agressie- en geweldsincidenten aan de orde zijn gekomen
- ruim een derde van deze werknemers gaf aan dat de laatste instructie/ training die ze gevolgd hebben minder dan een jaar geleden was. Eveneens een derde van deze werknemers gaf aan dat de laatste instructie/ training 2 jaar of langer geleden plaatsvond

Driekwart van de werknemers zei dat altijd teruggevallen kan worden op een collega of leidinggevende als een incident niet meer te beheersen is. De overige werknemers gaven aan dat dit meestal of soms kan. Door een zeer klein deel van de werknemers werd aangegeven, dat dit niet kan. De helft van de werknemers meldt alle incidenten rondom agressie en geweld aan de werkgever/ leidinggevende en bijna de helft laat het afhangen van het incident.

Driekwart van de werknemers gaf aan dat de oorzaken van de gemelde incidenten rondom agressie en geweld altijd of vaak opgelost worden. Een kwart van de werknemers geeft aan dat dit soms of nooit het geval is⁶.

De meeste werknemers wisten bij wie ze terecht kunnen voor opvang en nazorg als ze te maken hebben gehad met agressie en geweld. Door deze werknemers werd aangegeven dat ze voor opvang en nazorg terecht kunnen bij:

- Leidinggevende/ werkgever (94%)
- Collega (68%)
- Professionele hulpverlening (50%)
- Vertrouwenspersoon (10%)
- Andere functies (2%)⁷

Bijna een kwart van de werknemers gaf aan dat er geen (nadere) afspraken gemaakt zijn over de opvang en nazorg. Driekwart van de werknemers gaf aan dat opvang en nazorg geregeld is in een schriftelijk protocol of via mondelinge afspraken.

Bijna tweederde van de werknemers had het afgelopen halve jaar geen dag(en) verzuimd wegens ziekte. Bijna een kwart van de werknemers had minder dan 5 dagen verzuimd en de overige werknemers minder dan 10 dagen of 10 dagen en langer (7%). Het gemiddelde verzuim lag voor de afgelopen 6 maanden op 3 dagen.

4.3.4 Bedrijfshulpverlening

Met betrekking tot bedrijfshulpverlening is het nog niet goed gesteld in de sector. Onderzoeken van andere inspectiediensten hebben daar ook al de aandacht op gevestigd.

Voor de uitvoering van dit inspectieproject is slechts geïnspecteerd op het houden van oefeningen en op het actueel en adequaat zijn van de RIE en het PvA. Verdere vergaring van informatie heeft niet plaatsgevonden.

⁶ Door 2% van de werknemers is deze vraag niet ingevuld.

⁷ Hier werden o.a. genoemd: OR, team, arbo commissie en arbodienst.

Er is niet geïnspecteerd op de benodigde aantallen en er is eveneens niet geïnspecteerd op de benodigde deskundigheid en ervaring van aanwezig bhv-ers. Mede omdat uitgangspunt is dat daarvoor maatwerk is vereist en geen algemene regel is aan te geven.

De overtredingen met betrekking tot bedrijfshulpverlening hadden dan ook grotendeels betrekking op:

- het ontbreken van oefeningen
- en in mindere mate op:
- het onvolledig zijn van de RIE en PvA

Het ontbreken van het houden van oefeningen is een ernstige situatie, omdat daarbij pas vastgesteld kan worden of de genomen maatregelen toereikend zijn om snel en adequaat hulp te verlenen.

4.4. inventarisatie specifieke onderwerpen

4.4.1 De arbobrochure

:

Uit de monitorgegevens blijkt dat bij 83% van de instellingen is aangegeven, dat de branchebrochure 'Arborisico's in de verpleging en verzorging' ontvangen is. Kleine instellingen hebben naar verhouding minder vaak een brochure ontvangen (69%). Omdat verzorgingstehuizen naar verhouding relatief klein zijn, komt ook hier naar voren dat ze relatief minder vaak de brochure hebben ontvangen (71%). Slechts 3% van de instellingen die de brochure hebben ontvangen geven aan geen kennis genomen te hebben van de inhoud van de brochure. Door ruim tweederde van de instellingen is aangegeven, dat ze er grondig kennis van hebben genomen. Ook hier geldt dat grotere instellingen naar verhouding vaker grondig kennis hebben genomen dan kleinere instellingen.

Ruim een derde van de instellingen die kennis hebben genomen van de brochure heeft aangegeven actie te hebben genomen naar aanleiding van de brochure. Door deze instellingen zijn de volgende maatregelen genoemd:

- Inschakelen KAM-coördinator/ preventiemedewerker (37%)
- Intern bespreken/ informeren/ onderzoeken (32%)
- Aanpassen RI&E/ plan van aanpak of ander beleidsdocument of protocol (16%)
- Contact opnemen met arbodienst (8%)
- Contact opnemen met brancheorganisatie (5%)
- Informatie opvragen bij (andere) externe instanties (6%)
- Andere acties (12%)⁸

Geconcludeerd kan worden dat de brochure een concrete bijdrage geleverd heeft aan de zelfwerkzaamheid van de instellingen.

4.4.2. Stagiaires

Eveneens uit de monitorgegevens blijkt dat bij bijna alle instellingen (97%) de instelling stagiaires aanneemt van stageverlenende zorginstellingen. Naar verhouding komt dit iets minder vaak voor bij kleinere instellingen.

Bij ruim een derde van de instellingen die stagiaires aannemen worden **geen** structurele afspraken gemaakt met betrekking tot Hepatitis B vaccinatie van de stagiaire⁹. Kleinere instellingen maken minder vaak dan grotere instellingen structurele afspraken.

⁸ Hier zijn o.a. genoemd: werkplekcheck, actualiseren tilthermometer, aanscherpen BHV-organisatie, vervanging tilhulpmiddelen, biologische agentia opnemen in kwaliteitssysteem, instrumenten opvragen en initiëren arbocommissie A&G.

Aan de instellingen is gevraagd aan te geven wat de invulling van de afspraken is met betrekking tot vaccinatie.

Bij verreweg de meeste instellingen is het afgelopen jaar een stagiaire in de zorg werkzaam geweest. Bij de helft van deze instellingen heeft de stagiaire voordat ze binnen de zorginstelling aan hun stage begonnen een vaccinatie aangeboden gekregen. Bij 18% van de instellingen was dat soms het geval. Bij een derde van de instellingen was dat dus niet het geval.

Bij 9% van de instellingen is aan gegeven dat er op regionaal niveau afspraken gemaakt zijn tussen onderwijs- en zorginstellingen. Door 8% van de instellingen werden andere afspraken genoemd¹⁰.

De effectiviteit en de dekking van de vaccinatie werd bij 6% van de instellingen niet beoordeeld. In de meeste gevallen heeft beoordeling plaats gevonden door arbo-coördinator/ preventiemedewerker (23%), zorginstelling (meestal P&O) (23%), arbodienst (15%), onderwijsinstelling (14%) of medische dienst (11%).

Bij bijna de helft van de instellingen worden de kosten voor het volledige vaccinatietraject gedragen door de onderwijsinstelling en in bijna een derde van de instellingen door de onderwijsinstelling of door beide (10%). Bij 8% van de instellingen moest de stagiaire de kosten zelf dragen en bij 2% van de instellingen werden de kosten gedeeld door de onderwijsinstelling en de stagiaire.

4.4.3. Cytostatica

Uit de monitor volgt dat bij bijna driekwart van de instellingen er door de werknemers niet gewerkt wordt met cytostatica (voorbereiding/ toediening). Bij een kwart van de instellingen wordt er door sommige werknemers gewerkt met cytostatica. Bij grotere instellingen ligt dit percentage hoger. Bij bijna de helft van de instellingen werken (sommige) werknemers met cliënten die cytostatica toegediend hebben gekregen.

Van de instellingen¹¹ waar werknemers werken met cytostatica of werken met cliënten die cytostatica toegediend hebben gekregen, geeft 91% aan dat de meeste (59%) of sommige (32%) werknemers die ermee werken bekend zijn met de risico's ervan. Bij bijna driekwart van deze instellingen waar aangegeven is, dat werknemers bekend zijn met de risico's van cytostatica, zijn werknemers bekend met de protocollen met betrekking tot cytostatica. In 7% van de instellingen waren ze er niet mee bekend. 21% van de instellingen kende geen protocollen.

⁹ Onder structurele afspraken worden hier die afspraken verstaan die iedere keer over vaccinatie gemaakt worden (dus in tegenstelling tot ad hoc afspraken die per keer gemaakt worden en waarin op steeds verschillende wijze aan de inhoud vorm gegeven wordt).

¹⁰ Hier is o.a. genoemd: niet aannemen van stagiaires die niet gevaccineerd zijn, stagiaires worden niet gevaccineerd en doorverwijzen naar huisarts.

¹¹ Het gaat om 47% van de instellingen.

5. Conclusies, aanbevelingen en follow-up

Bij de instellingen die ook 3 jaar geleden werden geïnspecteerd is duidelijk vooruitgang geboekt met betrekking tot de naleving. Daar zijn verhoudingsgewijs minder overtredingen geconstateerd. Overall kan gesteld worden dat in relatie tot de vorige inspectieronde van 2003 de zaken beter op orde zijn.

De branche is op de goede weg. Men is van goede wil en ziet ook de risico's beter. De arbobrochure heeft daar zeker een positieve, zelfwerkzaamheid bevorderende, rol in gespeeld. Ruim een derde van de geïnspecteerde instellingen die kennis hebben genomen van de brochure heeft aangegeven actie te hebben genomen naar aanleiding van de brochure.

Implementatie van maatregelen en toepassing van hulpmiddelen (zoals de Tilthermometer) en borging verdienen nog de nodige aandacht.

Fusies spelen hierbij wel een vertragende rol, omdat dan toch veel meer zorg gevraagd wordt voor de gang van zaken rondom de fusie en de aandacht voor Arbo wordt dan wat "weggedrukt".

Bij de 25% van de instellingen waar het met de naleving nog "niet goed" gesteld is, zal de nodige aandacht gevraagd moeten worden voor het -tot op de werkvloer- meer concreet en structureel aandacht geven aan de arbeidsomstandigheden.

Op alle vier de geïnspecteerde onderwerpen is nog veel te doen. Het noemen van de aantallen geconstateerde overtredingen zou een verkeerd beeld kunnen schetsen, in relatie tot de aandacht die er toch is voor de arbeidsomstandigheden. Het meeste is concreet voorhanden, waar het echter nog aan schort is de (volledige) invoering en borging.

Wat echter nog beter geregeld moet worden is het maken van (regionale) afspraken met betrekking tot het aanbieden van vaccinaties tussen onderwijsinstellingen en zorginstellingen waar stagiaires te werk worden gesteld. Er zijn enkele goede praktijkvoorbeelden, zoals in Twente, maar die vragen wel om ruimere landelijke navolging.

Branchepartijen zullen worden gestimuleerd tot het doen uitvoeren van extra activiteiten teneinde tot een optimale aandacht te komen voor de vermindering van de blootstelling in de zorg op de geïnspecteerde onderwerpen. Waarbij heel specifiek de nadruk gelegd zal gaan worden op het doen houden van ontruimingsoefeningen als element van bedrijfshulpverlening. Ook zal overleg gevoerd worden met de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ), die voor eind 2007 een front-office inricht voor deze sector.

Als follow-up van dit inspectieproject zullen gesprekken gehouden gaan worden met ActiZ en met de vakorganisaties. Doel is om deze organisaties aan te zetten tot concrete acties. De Arbeidsinspectie zal dit proces nauwlettend volgen. Mocht blijken dat de aandacht voor arbobeleid verslapt dan zal overwogen worden opnieuw inspecties uit te voeren.